

2 Eylül 2012

KIBRIS GAZETESİ

BİR SORUMLULUK VE ONUR ABİDESİ: MİRALAY REŞAT ÇİĞİLTEPE

Prof. Dr. Turgut Turhan (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Bir sorumluluk ve onur abidesi: Miralay Reşat Çiğiltepe

Mustafa Kemal ve kurmaylarının en ince ayrıntılarını bile düşünüp tartışarak hazırladıkları büyük taarruz planı, özünde düşmanı yarma hareketına dayanan bir baskın planı idi.

Pazar 2 Eylül 2012

Prof. Dr. Turgut TURHAN (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Sakarya savaşındın sonra Eskişehir dolaylarında toplanmış ve güçlendirilmiş bir halde bulunan ordu, büyük bir gizlilik içinde Afyon'un güneyine intikal ettirilecek ve Yunan ordusunun geçilmesini imkansız olarak gördüğü Kaleciksisivrisi-Erkmentepeler-Belentepe-Tınaztepe-Çiğiltepe hattından düşmana taarruz edip cepheyi yararak düşmanı Afyon-Sincanlı ovasına doğru sürecekti. Bu plan çerçevesinde, adı geçen tepelerin, hele hele 1310 rakımlı Erkmentepe'nin, hareketin ilerlemesi için muhakkak ele geçirilmesi gereken son derece stratejik noktalar olduğu açıktı. Nitekim bu nedenle, hangi tepeye kimin komutasında hangi birliğin taarruz edeceği de taarruz planında açık bir biçimde belirlenmişti. Plana göre, bu tepelerden en doğuda kalan Çiğiltepe'ye, yarma hareketini gerçekleştirecek olan 1.Orduya bağlı 57. Tümen taarruz edecek ve tepeyi ele geçirecekti. 57. Tümen komutanı ise Miralay(Yarbay) Reşat Bey'di.

Reşat Bey tanınmış bir aileden gelen ve göstermiş olduğu kahramanlıklarla tanınan bir subaydı. Ünlü yazar ve devlet adamı Ziya Paşa'nın oğluydu. Mesleğinin ilk yıllarında Balkanlarda ortaya çıkan münferit ayaklanma hadiselerini bastırma hareketlerinde görev almış, daha sonraki yıllarda Trablusgarp ve Balkan savaşlarına katılmış, Yanya savunmasında yaralanmıştı. Reşat Bey, Mustafa Kemal'in dikkatini ilk olarak Çanakkale'de Conkbayırı ve Zığındere savaşlarında çekmişti. Daha sonra 17.Alay komutanlığına getirilen Reşat Bey, bu alayın komutanı iken Muş'un Rus işgalinden kurtuluşunda çok önemli bir rol oynamıştı. Bu nedenle 16. Kolordu komutanı Mustafa Kemal'in daha fazla takdirini kazanan Reşat Bey, 53. Tümen komutanlığına getirilerek Suriye'ye tayin edilmiş ve İngilizlere esir düşmüştü. Bir yıllık esaretten sonra Mustafa Kemal'in yanında milli mücadeleye katılan Reşat Bey, 21. Tümen komutanlığına getirilmiş ve İnönü ile Sakarya savaşlarına katılmıştı. 5. ve 4. rütbeden mecidi nişanına, gümüş muharebe nişanına, liyakat, tahsiliye madalyalarına ve Almanya ile Avusturya tarafından verilen harp ve demir salıp nişanlarına sahipti.

26 Ağustos sabah saat 5.30 Mustafa Kemal'in her zaman övünçle bahsettiği topçu ateşi ile büyük taarruz başladı ve birliklerimiz, tanzim ateşi bitip tahrip ateşinin başlamasıyla birlikte yukarıda belirttiğimiz stratejik tepelere doğru ilerlemeye başladı. Sabah 6.30 da ilk olarak Küçükaleciksisivrisi ele geçirildi. Bu tepeyi, Poyralıkaya ve

Kırcaarslan Tepesinin ele geçirilmesi izledi. Belentepe'nin stratejik önemi çok fazla olduğundan 23. tümen, aldığı emir üzerine bu tepeye doğru yürüyüşe geçti. 23. tümenin yürüyüşü sürerken doğuda Kaleciksvirisi de ele geçirilmiş ve saat 6.55 de Tınaztepe'nin de ilk mevzileri ele geçirilmişti. Mustafa Kemal'in 23. Tümen komutanını arayarak biraz sert bir ifadeyle kesin olarak Belentepe'nin ele geçirilmesi emrini vermesi üzerine bu tepenin ilk mevzileri de ele geçirilmişti. Sorun sadece Çiğiltepe'de idi. Zira 57. Tümenin yaptığı taarruzlar kesin sonuç almayı sağlamıyordu. Mustafa Kemal ve kurmayları, bu gecikmenin hareketin tümünü tehlikeye düşürebileceğinden endişe duymaya başlamışlardı.

Peki Çiğiltepe'de neler oluyordu? Miralay Reşat Bey 18 saattir süren çatışmada makineli tüfek ve top ateşi altında cephenin her tarafında koşturup durmuştu. Ancak cephenin mükemmel şekilde güçlendirilmiş olan bu stratejik noktasına sanki düşman bir ordu yılmıştı! Belki de düşmanın en kuvvetli noktası idi...Tüm gayretlerine rağmen, 57 Tümen ancak gece yarısı düşmanla sıcak temas sağlayabildi ve tepenin çıkış noktasını kontrol altına alabildi. Tabii ki, kendi tümeni bu kadar gecikirken, silah arkadaşlarının diğer tepeleri ele geçirmiş olması doğal olarak Miralay Reşat Bey'i düşündürüyordu.

Vakit gece yarısına doğru gelirken Reşat Bey, aksi ve sert mizacı ile tanınan. 1.Ordu Komutanı (Sakallı) Nurettin Paşa tarafından arandı. Paşa , hal, hatır sormadan ve muharebe hakkında bilgi edinmeye bile gerek duymadan bağıarak Reşat Bey'e Çiğiltepe'nin neden alınmadığını sordu. Reşat Bey Nurettin Paşa'ya karşı zaten mesafeli bir duruşa sahipti. Paşa'nın sert ve kırıcı yapısı böyle davranmasını gerektiriyordu. Bütün gün her türlü tehlikeye rağmen cansiperane savaşmışken, Paşa tarafından hakarete varan bir azarlanmayla karşı karşıya kalmasına üzülmüştü. Nurettin Paşa, Miralay Reşat Bey'in cevap verememesi üzerine sesini daha da sertleştirerek aynı soruyu bir kere daha tekrarladı . Reşat Bey toparlanarak, " Yarın 12 ye kadar alınacak" dedi. Nurettin Paşa'nın cevabı ise tek kelimeyle korkunçtu: "12'ye kadar alamazsanız ben sizin yerinizde olsam yaşamam!" Zaten üzgün olan ve üstlerinden destek beklerken neredeyse azarlanan Reşat Bey hemen cevabını verdi: "Sizin benim yerimde olmanıza gerek yok, ben zaten yaşamam!" İşte bu konuşma ipleri koparan ve Miralay Reşat Bey sonunu hazırlayan işte bu konuşma oldu...

Aslında birinci değil, ikinci amiri olan Nurettin Paşa ile aralarında geçen bu sert ve beklenmeyen konuşma Reşat Bey'i derinden etkiledi. Çiğiltepe'nin bir an önce alınması artık kendisi açısından bir onur meselesi haline gelmişti. Bu konuşmayı hiç aklından çıkaramayan Reşat Bey nerede hata yaptığını düşündü ve kendisinde bir hata da bulamadı. Büyük taarruzun başlamasından önce alay komutanları ile taarruz bölgesinde keşif yapmışlar ve iki alayın gece tepenin solundan geçip sabah düşmanın ikinci mevziilerine taarruz etmesi, diğer alayın ise cepheden saldırması konusunda anlaşmışlardı. Ancak ilk aksilik gece oldu ve ormanlık araziden geçerek Çiğiltepe'yi sarmaya çalışan alaylar yollarını kaybederek taarruz bölgesine ancak öğlene doğru gelebildiler. Bu arada düşman da ihtiyat birliklerini cepheye sürmüştü. Öte yandan tümenin elinde sadece 75 lik üç adet top vardı ve 1.Ordu ikmal deposu, Nurettin paşa emir vermedikçe cephane vermeyi de reddetmişti. Buna karşın düşman, Afyon ovasından müthiş bir ateşle tümenin ilerlemesini engelliyordu.

27 Ağustos'ta da bir şey değişmemişti. Hatta düşman, cepheden taarruz eden alayın ele geçirdiği ikinci mevzileri de geri almaya başlamıştı. Vakit geçiyordu ve düşmanda hiç bir çözümler belirtisi yoktu. Bu gecikme üzerine Kolordu komutanı İzzettin Paşa da Reşat Bey'i aradı. Conkbayırı ve Muş'taki başarılarını Reşat Bey'e hatırlatarak söz giren ve daha sonra Reşat Bey'in halini ve hatırını soran İzzettin Paşa muharebenin gidişatı hakkında bilgi aldı ve taarruzun hızlandırılarak tepenin muhakkak ele geçirilmesini emrederek Reşat Bey'e başarılar diledi. Daha sonra bu emrini, "harekatınızın yavaşlığı bütün hareketi etkilemektedir.." ifadesiyle yazılı bir şekilde de tekrarladı. Ancak, arkadan topçu desteği alamayan tümen hem yerinden kıpırdamıyor, hem de durduğu yerde müthiş zayıflık veriyordu. Daha taarruzun ilk iki saatinde 65'i aşkın şehit verilmişti ve 200 de yaralı vardı. Şehit subayların sayısındaki artış, giderek subayların da en önde düşman mevziilerine hücumla katılmaya başladıklarını gösteriyordu. Ancak bütün bu çabalara rağmen durum değişmiyor ve Yunan topçusu 57. tümeni bitirmek istercesine hallaç pamuğu gibi dağıtıyordu.

İşte tam bu hengame içinde, saat 10.20 sularında başkumandan Mustafa Kemal Paşa Reşat Bey'i aradı. Yukarıda da söylediğimiz gibi, başkumandan Reşat Bey'i çok yakından tanıyordu. Halini, hatırını yumuşak bir sesle sorduktan sonra o da "niçin hedefe ulaşamadığınızı" sordu. Reşat Bey hiç düşünmeden ve büyük bir heyecanla, " Yarım saat içinde hedefe ulaşacağız komutanım" diyebilirdi. Başkumandan hiç bir kötü söz söylemeden , "Peki kolay gelsin" dedi. Reşat Bey, elinde dübünle devamlı cepheyi kontrol ediyor ve kurmaylarına talimatlar yağırdırıyordu. Ama nafile, düşman çözülmüyordu. 1.5 gündür neredeyse aynı yerdediler ve dakikalar ilerledikçe Reşat Bey'in çaresizliği daha da artıyordu. Mustafa Kemal saat 10.45 de Çiğiltepe'yi ikinci defa aradı ve " Reşat Bey, düşmanın hâlâ direndiğini görüyorum. Gözümüz o tepede çok önemli" dedi. Reşat Bey'in cevabı ise, "Komutanım, düşman tepeye bir tümen yılmış, diremiyorlar. Ama mutlaka alacağız" oldu. Tümen neredeyse olduğu

yerde eriyordu. Saat 11'e doğru geldiğinde, şehitlerin sayısı 15 i subay olmak üzere 100 e yaklaşmış ve yaralı sayısı da 350 yi geçmişti. Buna rağmen tümen var gücüyle düşmanı Çiğiltepe'den atmaya çalışıyordu. Reşat Bey'in, Nurettin Paşa'ya söylediği "Saat 12 ye kadar bu tepeyi alamazsam ben zaten yaşayamam" sözü aklından çıkmıyordu. Saat 12 ye doğru geliyordu ve verdiği sözü yerine getirememiş, tepeyi almayı başaramamıştı. Bir sipere girdi ve yanındaki karargah subayını uygun bir bahane ile uzaklaştırdıktan sonra küçük bir kağıt parçasına, "Muvaffakiyetsizlik beni hayatımdan bizar etti" yazdı ve üniformasının üst cebine koydu. Daha sonra tabancasını sağ şakağına dayadı, duasını etti ve hiç tereddüt etmeden tetiği çekti. Ölüm raporuna göre sağ şakaktan giren mermi beynini parçalamış ve sol kulaktan çıkmıştı. Saat 11 de Mustafa Kemal tekrar Çiğiltepe'yi aradı ve Reşat Bey'le konuşmak istedi. Telefona çıkan yaveri Yüzbaşı Refik Efendi, Atatürk'e hitaben, "Komutanım, Reşat Bey size bir mesaj bırakarak intihar etti... Okuyorum komutanım. "Yarım saat zarfında bu tepeyi almak için söz verdiğim halde sözümü tutamamış olduğumdan dolayı yaşayamam komutanım"... Bu haber üzerine Mustafa Kemal'in ağlayarak, "Allah Rahmet eylesin...Reşat Bey büyük bir vatanseverdi..." dediğini tüm tarih kitapları yazar. Saat 11.45 de ise Başkumandanlık karargahı Çiğiltepe'den aranılıyordu. Telefonda olan 57. Tümen Kurmay Başkanı Mustafa Kemal'e hitaben şu bilgiyi veriyordu: " Çiğiltepe alınmıştır komutanım...Yüzlerce ölüsünü bırakan düşman Sincanlı ovasına doğru kaçmaktadır, arz ederim"...

Evet, Çiğiltepe Miralay Reşat Bey'in ölümünden sonra alınmıştı. Sanki her şey onun ölümünü beklemişti. O öldükten sonra düşman tepeden sökülmüş ve hatta topçu desteği bile başlamıştı! Eylül 1916 da hem 16. Kolordu komutanı Mustafa Kemal'in, hem de 8. Tümen komutanı Nuri Conker'in, siciline, "aldığı emri vaktinde ifa etme alışkanlığı vardır" notunu düştükleri Miralay Reşat Bey, Çiğiltepe'de, aldığı emri "vaktinde ifa edemediği" için hayatına son vermişti. Günümüzde böylesine gerçek bir sorumluluk ve onur abidesi olan kaç kişi kaldı acaba ?